

VEM SEGREGERAR EGENTLIGEN STADEN?

2015-08-13

Av: Uppsala Universitet

Foto: Charlotte Rodenstedt

Segregation anses ofta vara ett problem som enbart angår förorten. Bostadsforskare Ann Rodenstedt menar däremot att stadens medel- och höginkomsttagare bidrar minst lika mycket till segregationsprocessen.

När fenomenet bostadssegregation kommer på tal, oavsett om det är runt fikabordet eller i media, så tenderar det ofta att associeras med vissa typer av miljöer och vissa typer av samhällsgrupper. Om segregation nämns under en nyhetssändning så ackompanjeras det ofta med bilder på Miljonprogrammets stora och gråa betongklossar, vars invånare beskrivs som socialbidragstagande och arbetslösa minoritetsgrupper som står utanför det övriga samhället. Det är inte ovanligt att segregation beskrivs som ett "invandrarproblem", och att personer med utländsk bakgrund själva väljer att bo i vad som ofta porträtteras som de problematiska och segregerade förorterna. På så vis drar sig dessa grupper aktivt undan majoritetssamhället.

Då jag gick på forskarutbildningen och träffade på människor vid olika sociala tillställningar fick jag ofta frågan vad min avhandling handlade om. När jag svarade att jag skrev om bostadssegregation i Malmö var det vanligt att personen nickade igenkännande och sa: "Rosengård, eller hur? Du valde verkligen rätt stad för att studera det ämnet." Även den svenska segregationsforskningen har till stor del fokuserat på olika stigmatiserade bostadsområden med relativt hög andel invånare med utländsk bakgrund. Områden som har en majoritet av medel- och höginkomsttagare och en lägre andel invånare med utländsk bakgrund förekommer väldigt sällan i offentliga debatter och har traditionellt sett även förbisetts av forskningen.

En av ambitionerna med mitt avhandlingsprojekt var därför att bidra med mer kunskap om vilken roll medel- och höginkomsttagare spelar för segregationsprocesser; kunskap som är nödvändig för att få en mer komplett bild av dagens bostadssegregation i svenska storstäder. Det är medel- och höginkomsttagarna som har mer resurser och valmöjlighet att bosätta sig där de önskar, och jag ville undersöka hur de resonerade kring sina bostadsval. Vilka områden upplevde de som attraktiva respektive oattraktiva, och varför?

"Där invånarna är framgångsrika kastas det mindre sten"

Jag genomförde en etnografisk studie av två bostadsområden i Malmö: ett villaområde som ofta beskrivs som ett av de finare i Malmö och ett nyproducerat så kallat "livsstilsboende" med bland annat spa och reception. Intervjuer med de boende visade att deltagarna aktivt undvek att flytta till stora delar av Malmö, något som i internationell segregationsforskning ofta beskrivs med hjälp av begreppet avoidance. De delar av staden som undveks upplevdes bland annat som estetiskt oattraktiva, att de låg för långt bort från centrum (trots att några områden låg närmare centrum än deras egna bostadsområden) och att flera områden karaktäriseras av sociala problem, otrygghet och höga koncentrationer av invandrare. Samtidigt saknade många deltagare egen erfarenhet av stora delar av Malmö eftersom dessa besöktes mindre frekvent, och medias rapportering spelade en viktig roll i att fylla ut deltagarnas kunskapsluckor.

De områden som upplevdes som attraktiva i staden var i sin tur koncentrerade till stadens västra och sydvästra delar med högre status. Status visade sig vara viktigt, eftersom ett område med hög status också beskrevs som en garant för ökad social och ekonomisk trygghet för de som bosätter sig där. Om arbetslösheten är låg, inkomsterna goda och grannarna upplevs som att de kommer från liknande ekonomiska och sociala förhållanden så är sannolikheten för att området ska minska i värde liten. I ett bostadsområde där bostäderna är dyra och exklusiva och invånarna är framgångsrika kastas det mindre sten, som en av deltagarna uttryckte det, vilket hon förklarade med att hon och hennes grannar ville ha det fortsatt lugnt och tryggt i bostadsområdet.

Segregation handlar om hela staden

Malmö är en stad som upplevs som uppsplittrad i olika sociala världar. Bilden av Malmö som en otrygg stad som ofta förmedlas i media kändes inte alls igen av deltagarna i studien som menade att våldsamheter och motsättningar inte tillhörde deras vardag. Dessa problem sågs som att de ägde rum någon annanstans, i en annan av Malmös världar.

Det är tydligt att medel- och höginkomsttagare spelar en viktig roll i stadens segregationsprocesser, och att invånare med resurser har möjlighet att "självsegregera" sig till det som upplevs som den lugna delen av staden och på så vis köpa sig trygghet. Men sådana diskursiva och geografiska separationer riskerar att i längden leda till ökade känslor av rädsla och distansering till vissa områden och befolkningsgrupper. När vi pratar om segregation som ett problem för stadens sociala hållbarhet så måste vi alltmer prata om det som ett fenomen som existerar i hela staden samtidigt och som sammanlänkar alla bostadsområden, inte bara som lokaliserat till ett antal utsatta förorter.